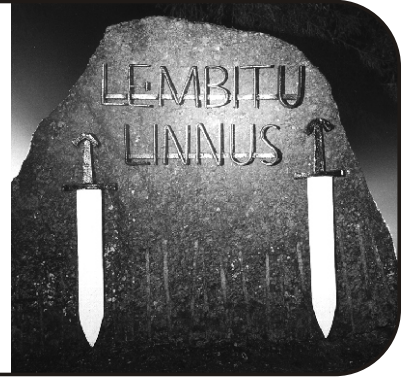

Suure-Jaani linna,
Suure-Jaani valla
ja
Olustvere valla
ajaleht

Nr. 8 (41)
August 2003

LEOLE

AUGUST Anno Domini 2003

Soojade ilmade ja pimedate ööde kuu - august - on käes.

Esimene augustikuu laupäev on Suure-Jaanis juba 43. korda toimuva Järvepeo päralt. Sel aastal lisab üritustele kaalu linna 65. aastapäev. Vaatamist-kuulamist-osalemislusti jagub seekord kaheks päevaks.

Paljudele külalikumise sünonüümiks saanud Kuhjaveres tulevad kuu teisel laupäeval kokku külade ja seltside *asja ajajad* - tegutsejad.

Rahvakalendri tähtpäevadest on augustis tuntuim rukkimaarjapäev.

Lõuna-Viljandimaal öeldi, et selleks ajaks peab rukkis maas olema. Põltsamaalt on aga kirja pandud, et sel päeval tehti esimene rukkikülv, kui taheti, et oras sügiseks täis jõuaks kasvada.

Rukkimaarjapäevaks tehti mõnel pool *uudist* rukkileiba ja Tarvastust on üles tähendatud, et keedeti ka kitseliha.

Veel ennustati rukkimaarjapäeval. Vana-Võidus öeldi, et kui kured sel päeval kõrgelt lendvad, siis kasvab pikk rukkis, kui aga madalalt, siis jääb rukkis lühikeseks.

Kuu teise kümne lõpetab taasiseisvuspäev. Jälle kord põhjus mõelda meie riigile ja tema tulevikule. Eriti, kui pidada silmas septembri teisel nädalavahetusel ees seisvat valikut.

Mis on iseseisvus? Kas me tegelikult oleme tänapäeva globaliseerivas maailmas *ise seisvad*? Või näib see vaid nii? On iseseisvus hea või pole seda mitte?

Kaheksakümmend aastat tagasi alustas Suure-Jaani linn (toona küll veel alev) iseseisvana, olles eraldunud Taevere vallast. Sedagi iseseisvust võime tänases päevas oma tänase tarkusega mitmeti hinnata. Teatavasti ütles linnavolikogu eelmisel aastal "jah" ühinemisele ümbritsevate valdadega. Pärast vallavolikogude "ei"-otsuseid tuli aga tõdeda, et ükski võib küll soovida, oleks vaid kellegagi ühineda.

Igal asjal olla kaks otsa. Erinevatelt positsioonidelt vaadates võib pilt hoopis erinev tunduda. On ju teada lugu sellest, kuidas grupp pimedaid katsus elevanti ja mida nad seejärel looma välimuse kohta rääkisid.

Septembris otsust tehes tuleb igaühel ise kaaluda, millisel juhul saab rohkem plusse, millisel aga miinuseid.

Päikeselist augustit, et kõik saaksid oma *patareid* talveks *ära laadida*!

Leili Kuusk
leili@suure-jaani.ee

Trompeti Suveakadeemia

Mõte, mis idanes vähemalt kaks aastat, saigi teoks. Algas kõik sellest, kui Aavo Otsa trompetiklassi solistid esinesid Suure-Jaani muusikafestivalil tornikonterdiga, millel kõlas esittekandes Urmas Sisaski "Tornimuusika". Suure-Jaani hakkas võrulkale Aavo Otsale nii meeldima, et ta tuligi meie maile tagasi mõttega korraldada noortele trompetistidele üle Eesti suvelaager.

"Kui otsida mujalt Euroopast, siis teist nii ilusa loodusega kohta ehk ei olegi", põhjendas suveakadeemia peaõppejõud Suure-Jaani valimist. "See akadeemia on ka omamoodi võimalus tutvustada Julius Vaksi ja teisi omaaegseid suurus, kes on tänamatu varju jäänud". Suveakadeemiaga tähistati ühtlasi trompetiprofessor Julius Vaksi 110. sünniaastapäeva. Vaks elas ja töötas elu viimased aastad meie kodulinna. Põhipanuse andis ta Eesti Muusikaakadeemias tööd tehes, olles õppejõud, konsultant, revident. Tema panus eesti trompetikoolkonna rajamisel on aukartustäratav. Julius Vaks on maetud Suure-Jaani kalmistule, heliloojate Kappide ja Mart Saare lähedale.

9. juuliks kogunesid meie väikeses linna 26 noort, nende hulgas viis noormeest meie linnast, üks Sankt-Peterburist ja üks Riiast. Töö läks täie hooga lahti. Kursused toimusid neljas grupis: algajate trompetistide grupp, trompetiansambel, tromboonid, tuubad, cornod ja jazz-workshop. Õppejõududeks olid Eesti Muusikaakadeemia õppejõud: professor Aavo Ots, Aabi Ausmaa, Aarne Ots ja konsertmeistriks Meeli Ots. Puhutud sai nii palju, et Suure-Jaani poisid arvasid esimese päeva kohta: "Vahepeal viskas üle". Mida päev edasi, seda paremini läks. Oskusi tuli juurde ja õpitu sujus. Lisandusid ka teised õppejõud. Eks iga õpetaja oskused erine teisest. Aavo Ots on aastaid olnud EMA trompetiõppejõud. Kogu elu on

ta pühendanud trompetile ja selle õpetamisele. Avo Ots on teinud nii head tööd, et tema oma pere noormehed mängivad kõik trompetit ja teisigi pille. Pojast Aarnes on sirgunud isa mantlipärija. Tema juhendamisel toimusid õppepäevade raames jazz-workshopi tunnid. Noormees on õpinud EMA-s ja täiendanud end tuntud USA, Hispaania ning Soome jazzmuusikute juures. Ema, Meeli Otsa, roll suveakadeemias oli olla kontsertmeister kõigile õpilastele. Neid saata ja esinemisel toetada. Selle pere panus eesti muusikasse ja muusika õpetamisse pälvis Eesti Rahvaliidu poolt 2003. aasta kevadel "Aasta pere" tiitli. Peres on kokku kolm poega ja kaks tütar ning kõik nad tegelevad või õpivad muusikat.

Suveakadeemia neljas õppejõud oli Aabi Ausmaa. Tema töötab Rahvusoperis "Estonia" tromboonirühma kontsertmeistrina. Ta on saavutanud mitmeid kaalukaid konkursivõite; esineb väga palju, nii soolokavade, kui ka mitmetes kollektiivides. Ka Suure-Jaanis on ta muusikapäevade raames mitmeid kordi esinenud ja

meie väike linnake oli talle juba tuttav. Tä ütles, et hea oli tagasi tulla. Aabi hea huumorimeel ja konferansjeeoskus andis kontsertidele võrratult palju juurde.

Enamus lapsi ja täiskasvanuid olid siin esmakordselt. Niipalju kui saju- sed ja külmad ilmad lubasid, said nad ka Suure-Jaanit näha. Küllastati heliloojate Kappide majamuuseumi, Jaanus Siimu fotonäitust, käidi kalmistul heliloojatele austust avaldamas, rääkimata kirikust ja kohvikust "Arturi Juures". Käidi ka Hüpasaares, kus professor Johannes Jürisson rääkis haaravalt Mart Saarest, ja tehti rabamatk.

Nüüd ka natuke sellest, mida suurejaanilane suveakadeemiast nautida sai. Kokku toimus viis kontserti: kirikus, kohvikus "Arturi Juures" ja Muusikapaviljonis. Kenasti läks. Tööd oli mehe moodi tehtud ja mida päev edasi, seda paremini pillid kontsertidel kõlama hakkasid. Oli neid, kes olid aastaid pilli mänginud, kui ka üpris vähese pagasiga mängijaid. Suurepärase elamuse pakkusid Gatis Gorkusha Riiast, Aarne ja Jaan Ots. Nad on võtnud osa paljudest konkurssidest ja saavutanud kõrgeid kohti. Noorim osavõtja, kes esines, oli Aleksei Ivanov, kes õpib Sankt-Peterburi IX Muusikakoolis. Veel esines nende kõrval eesti noorte vaskpõlilimängijate paremik: Tõnu ja Mati Tubli Viljandist, Jaan Piim Jõhvist, Mihkel Kallip ja Tõnis Vaher Tartust, Meigo Märk ja Mart Aus Tallinnast. Kõik said oma oskusi näidata. Kes üks, kes mitmekesi, kes ansambli- tes.

Järg leheküljel 4

Aabi Ausmaa juhendamisel harjutamas

FOTOD: Jaanus Siim

KULTUURIST JA KODANIKUKS OLEMISEST

Ühiskonnakord on muutunud, elame juba ammu demokraatlikus riigis. Tulles totalitaarsest ühiskonnast, oli ja on vaja kohaneda sellises ühiskonnas, kus on erinevad maailmapildid, arusaamad, äkki liiga palju vabadust, kus valikuid ja otsuseid tuleb langetada ise. See peaks tooma suuri muutusi meie igapäevaelu. Muutused peaksid toimuma kõigis eluvaldkondades. Kas seda on tunda?

Muutused on nii kiired, et tekitavad kohati lausa stressi, hirmu *rongist maha jääda*. Paljud asjad jäävad lihtsalt arusaamatuks. **Vana viisi enam elada ei saa, uut moodi veel ei oska.**

Eesti majanduse ülikiire areng on viinud ühiskonna tasakaalust välja. Nagu varakapitalismis ikka, tuuakse kasumihiiale mõtlematult ohvriks rahvuslik identiteet, emakeel, ausus, perekond jt inimkonna põhilised väärtused. **Eetilise kriisi** näib aina süvenevat ja muutuvat arengu üheks tugevamaks piduriks. Eetilisest kriisist räägitakse nagu loomulikust ja enesestmõistetavast asjast ja vastuseks küsimusele selle piiripanekest laiutatakse vaid käsi. Eetiline kriis ei lahene iseenesest. Ühiskond tuleb sellest teadlikult välja juhtida. Kuidas?

Meil kõigil on vaja hakata mõtlema, **mida mina ise** saan teha, et olukord paraneks. Kui igati alustaks iseendast: lõpetaks teistes vigade otsimise, süüdistamise, tegeleks rohkem iseenda harimisega ja isendaks olemisega; oskaks märgata elu valupunkte, püüaks neile lahendusi otsida, julgeks oma tegemiste eest ise vastutada - siis muutuks olukord kindlasti. **Kultuuri saab kaasa aidata** eetilise kriisist väljatulemisel.

Pr Ingrid Rüütel ütleb kultuuri kohta: "Kultuur on ühiskonna mõtlemise, käitumise ja tegutsemise põhinormide kogum, mis avaldub inimtegevuses ja realiseerub selle tulemusena"; Aili Aareleid (kultuuri-sotsioloog) defineerib kultuuri: "Kultuuri käsitleme rahva ajaloolises elukogemuses talletatava ideevaramuna, mis korraldab sootsiumi elu kõiki sfääre ning loob aluse edasiseks arenguks". Niisiis just kultuuri abil ja läbi kultuuri eristab inimene väärtusi, teeb valikuid, avaldab end ja otsib uusi tähendusi ning loob midagi uut. Kultuur arendab inimeses inimlikkust, see ühendab inimesi.

Kultuurielulise ülesanne ei ole meelelahutus.

Millised on selle funktsioonid?... aspektid?

Kunstiline (kirjandus, kunst, teater, muusika); *hariv* (igal kunstis ühendamisel, st kontserdil, näitusel, raamatul, teatrietendusel, viktoriinil jne on hariv toime); *sotsiaalne* (suhted, mõttelaadi väljendused, moraal, väärtushinnangud); *majanduslik* (läbi suurürituste elavneb kohalik elu igati); *regionaalpoliitiline* (aitab parandada kohalikku elu-

olu); *identiteeti kaitsev* (kohalikku eripära arvestav nimiüritus); *meelelahutuslik*. See loetelu pole kindlasti ammendav.

Euroopa Nõukogu kultuurikomisjoni poolt välja antud uurimuses "Varjust välja" peetakse aru kultuuri rolli ja koha üle. Tsiteerin:

Kultuur kui eluvaldkond peab ühiskonnas senisest hoopis suuremat tähelepanu saama. Omakorda peab kultuur senisest suuremat rolli mängima ühiskonna ees seisevate probleemide lahendamisel.

Kultuurielulise peab jõudma iga ühiskonnaliikmeni; see peab olema mitte valitud seltskonnale kõrgemat liiki meelelahutust pakkuv, vaid kõikide inimeste soov ja vajadusi arvestav.

Kultuur on regionaalpoliitika vahend.

Kultuur kulutab vähe loodusvarasid, soodustab loodusäästvat elulaadi.

Kultuur elavdab kohalikku elu.

Kultuuriväärtuste silmaspidamine loob eeldused esteetiliselt kõrgetasemelise elukeskkonna tekkeks.

Kultuuriteenuste kättesaadavus mõjutab nii üksikisikute kui investorite otsuseid antud paikkonda asumisel.

Kultuur loob ja tugevdab kohalikku identiteeti.

Kultuur aitab "elu hammasrattaste vahele jäänud" inimestel mitte irduda ühiskonnast, samuti aitab leida kohta elus.

Kultuur pakub lõõgastust ja igapäevarutiinist vabanemist.

Kas meie oleme kultuurielulise korraldamise kõigi nende teesidega arvestanud? Kas me peaksime arvestama? Kõnelesime muutunud ühiskonnast. Kas ja kuidas on muutunud kultuurivaldkond?

Omavalitsusorganite töö on muutunud üsna avatuks, loodud on palju võimalusi, et sõna sekka öelda. Palju räägitakse mittetulundusühingutest, seltsingutest, kolmandast sektorist, kodanikualgatusest. Siiski tunneme selle vastu üsna vähe huvi. Miks? Kas ei oska? Ei pea vajalikuks? Oleme endiselt harjunud sellega, et küll *nemad* seal kabinettides ise otsustavad, mida ja kuidas teha... Aeg on sellest nõukogulikust mentaliteedist vabaneda ja **ise kaasa mõtlema ning tegutsema asuda!**

Meieni peaks jõudma arusaam, et võib ja peabki kaasa rääkima. Meil on selleks õigus, see on demokraatliku riigi tunnus.

Kodanikuks olemisel on palju varjundeid, see ei tähenda mõtlemist, muresemist üksnes oma pere ja lähedaste pärast, vaid terve kogukonna eest.

Õeldakse, *kes ei tunne minevikku, elab tulevikuta*. Pisut kodanikualgatuse ajalooost.

Kodanikualgatuse on iidne mõiste, mille sisu tunti juba muinaseesti aegadel, kui tek-

kisid esimesed maakonnad: Sakala, Ugandi, Rävalla, Virumaa jt. Teadlikust kodanikualgatusest hakati kõnelema 19. sajandil. Sajandi keskpaiku tekkisid Euroopas kodanlikud, demokraatlikud riigid. Eestiski hakkas ilmema omalaadne rahvuslik liikumine: rahvuslik ärkamine, seltside teke. Kodanikualgatuse suurimaks aktiivseks oli Aleksandriko liikumine, kuulus Lubjassaare koosolek jne. Esimene laulupidu kujunes rahvusliku ärkamise kulminatsiooniks. Tekkisid laulu- ja mänguseltsid, põllumeeste seltsid, karskus seltsid jm ühendused, kus põhitegevuse kõrval väga oluliseks sai poliitika tundmine ja eneseharimine.

Tsiteerin T. Jäägerit:

"Eesti mees ega naine ei tohtinud olla rumal, ta pidi oskama arukalt maad harida ja isamaalisi asju ajada".

Rahva teadvuses tekkis murrang, uuenenud ühiskonnaleluga kaasnes vajadus uue ideevara järele. Kujunesid uued arusaamad, hoiakud, väärtused, muutus maailmavaade, mis vormus erinevaid seltsides. Seltsid olid infoedastamiskohtadeks. Mida enam said inimesed haridust, seda enam selte tekkis.

1918. aastal loodud Eesti Vabariik on samuti kodanikualgatuse ilming. Eesti Vabariik ei oleks saanud taasiseseisvuda, kui poleks olnud aateliisi, haritud ja ettevõtlikke kodanikke ja kodanikeühendusi.

Nõukogude ajal initsiatiivi näidata ei saanud. Seltsitegevus oli keelatud. Gruppidesse koondusid üht huvi harrastavate inimesed. Nõukogulik ideoloogia ei huvitanud enam paljusid, mistõttu tegevus muutus pinnapealsemaks. Kõige raskemad aastad olid 50-ndad, Stalini aeg. Kuid isegi siis leidsid eestlased võimaluse, kuidas omakultuuri lähedal olla. Sel ajal harrastati tavapärasemast rohkem rahvantsu, see võimaldas kanda oma rahvariideid, tantsida oma tantsu, ei olnudki vaja midagi kõnelda ega selgitada.

Ajalugu kordub. Kas ei ole me jälle selles olukorras, kus **riik ootab meie initsiatiivi?** Oleme taas uues situatsioonis, tähendab meil **on vajadus uue ideevara järele**. Palju kõneldakse elukestvast õppest (vabaharidusest). Erinevad seltsid on justkui loodud selle jaoks, et pakkuda erinevaid õppeid ning kursusi.

Iga linn ja vald on omaette unikaalne nähtus, oma eripärase elu-oluga. Kultuuril on väga oluline osa paiga eripära loomisel ja kandmisel, kultuurielulise ülesanne on omapära süvendamine, edasiarendamine, kohaliku identiteedi loomine. Tuleb kaitsta ja arendada kohalikku ja eripärast, valmistudes samal ajal ühinema Euroopaga. Kohaliku kultuuri arendamise kaudu saab kohalik omavalitsus täita üht tähtsat ülesannet - kasvatada kodukohatunnet, kaitsta ja arendada kohalikku identiteeti.

Meil, suurejaanilastelgi, tasuks hoolega ajalugu uurida. Omal ajal oli Suure-Jaani üks aktiivsemaid paiku, seda peeti isegi esimeseks rahvariigi pealinnaks. Aktiivne seltsielu aitas kaasa väärikaks eestlaseks olemisele, Lembitu vaimu ja ideoloogia levikule, isegi majanduselu korraldamisele. Kultuurielus ja kunstis väljendus rahvuslik meelsus ja aatellisuus, millest viimasel ajal on vajaka. Joosep Kapp pidas oluliseks inimeste omavahelist suhtlemist ning üksmeelt, võrdles seltsiliikmeid "ühikannuvõsudega", kes samuti ükskõiksest hoolima peavad. Viha, kius, kadetus, iseenese kasupüüdmine pidid seltsielust eemale jääma.

Kas kultuurielulise korraldamise peaks olema eesmärk?

Mis on Suure-Jaani kultuurielulise eesmärk?

Mulle tundub, et meie kultuurielulise eesmärgid ei ole päris selged.

KULTUURIÜRITUS ON VAHEND, MITTE EESMÄRK.

Kohalikele kultuurielule lisab värvitult kolmas sektor, kelle eesmärgiks pole mitte kasumi teenimine, vaid ühiste huvide rahuldamine. Kolmas sektor on kohaliku omavalitsuse võrdväärne partner. Kultuurielulise korraldamine peab olema väga avatud - nii planeerimine, tegevus kui ka juhtimine. Isegi kinniste klubide ja seltsiohtute üritustest on vaja teavitada, ehk tahab keegi liituda. On loomulik, et kohaliku kultuurielu ilmetavad kõik eksisteerivad seltskondlikud organisatsioonid. Nii hoitakse kokku vahendeid, samas haaratakse kaasa enam inimesi. Ühenduste tegevus ja iseloom peab olema hästi teada. Tuleb õppida teema väga head koostööd, mitte tegutseda igaüks omaette!

PEAB OLEMA SELGE, MIDA SOOVITAKSE SAAVUTADA JA KUIDAS SEDA PLAANIS TEHA ON.

Iga omavalitsus peaks ise kujundama **visiooni, kuhu tahetakse jõuda**; lähtuma ajaloost, kohalikest oludest, elanike õigustatud soovidest ja vajadustest ning omavalitsuse võimalustest. Edasi antakse kultuurivaldkonnale vastav ülesanne selle peaesmärgi saavutamiseks. Siis jagatakse ülesanded erinevate asutuste ja organisatsioonide vahel ning lepitakse kokku vahendid kasutamise põhimõtetes.

Omavalitsuse osas ei piisa ainult raha eraldamisest kultuurielulise toetuseks. Tervis on kultuurielulise süveneda. Kohaliku omavalitsuse põhivastutaja kohaliku kultuurielulise eest.

POLIITIKUTE, AMETNIKE, SPETSIALISTIDE, EESTVEDAJATE VAHEL PEAB OLEMA SELGE ROLLIDE JAOTUS.

Nendevahelised ülesanded, kohustused, õigused peavad olema korralikult jagatud ning

tasakaalus.

Kogemus näitab, et kultuurielulise valdkonna juhtimisega tegelevad volikogud õigustamatult vähe. Ometi on nii volikogu liikmed kui ka linnavalitsuse ametnikud asunud vastutama kõigi elanike hea käekäigu eest. Kultuurielulise arutades kaldutakse jääma **pinnapealseks** ega tungita probleemide olemusse ja sisusse. Tegeldakse asjatult üksikküsimustega, mitte süsteemiga. Kas see on nii ka Suure-Jaanis?

Tegelikult on vastutus kultuurielulise valdkonnas isegi suurem kui mõnes teises - puudutab see ju peaaegu kõiki inimesi, vead ja möödalaskmised avalduvad pika aja pärast ja on pahatihti korvamatud.

Paljudes kohtades vastutab kogu linna või valla kultuurielulise eest rahvamaja juhataja. Ometi ei peaks see nii olema. Linna- või vallavalitsuses peaks töötama ametnik (kultuuri- ja haridusvaldkonna kuraator), kes koordineerib kultuuri- ja haridusasutuste tegevust, suunab, toetab, annab nõu. See on inimene, kelle poole saavad pöörduda ka teiste ühenduste, seltside juhid.

Omavalitsusorganid peaksid hakkama tunnistama kolmanda sektori olemust ja rolli. Kolmas sektor, st ringid, klubid, seltsid, seltsingud jm on ÜKS OSA DEMOKRAATLIKU ÜHISELU KORRALDUSEST, **mitte seal osolejate eralõbu**. Kohaliku omavalitsus peab otsima ja leidma võimalusi nende inimeste toetamiseks ja koolitamiseks, igakülgses koostöös.

JÄNUUD MUUTUSTE KAVANDAMISEST EHK KULTUURIELULISE PLANEERIMISEST EHK KUIDAS.

Juba Vanas Roomas teati, et millegi uue saavutamiseks on vaja

- anda hinnang olemasolevale olukorrale;
- määratleda eesmärgid ja nende saavutamise viisid ehk strateegia, st kavandada muutused;
- korraldada plaanide elluviimise;
- kontrollida plaanide elluviimise käiku ja anda hinnang taotluste täitmisele.

Jõudsimegi järelduseni, et kohaliku omavalitsusel, kultuuri- ja haridusasutustel, erinevatel ühendustel **tuleb asuda koostööle**, et hakata kohalikku kultuurielulise planeerimise ehk kultuuriarengukava koostama.

Väga teretunud on kõik kommentaarid, täpsustused, täiendused, erinevad vaatenurgad "Leoles" või e-posti aadressil eda@s-jaani.ee Täname juba ette!

Kasutasin raamatut "Kohalikud omavalitsused ja kultuur"

Eda Saaremets

Eesti Geenivaramu

projekti kohta saab iga huviline teavet Geenivaramu trükistest ning infotelefoni ja kodulehekülje kaudu.

Lisaks neile võimalustele võib Geenivaramus osalemise kohta infot küsida ka oma perearsti käest. Just perearstid on need, kes Geenivaramusse andmeid koguvad.

Tasuta trükised

Geenivaramu projekti tutvustavaid trükiseid võib küsida perearsti käest. Kõik trükised on saadaval nii eesti kui vene keeles ning need on mõeldud tasuta levitamiseks.

Põgusa ülevaate Geenivaramu projekti, selle eemärkide ja läbiviimise kohta saab väikesformaadilist infovihikust "Mis on Eesti Geenivaramu projekt?"

Kõige lihtsamalt öeldes on Geenivaramu projekti eesmärk koguda teavet Eesti rahvastiku tervisest ja pärilikkusest. Kogutud informatsiooni saab kasutada haiguste varaseks diagnoosimiseks ja uute ravimite väljatöötamiseks.

Geenivaramu loomist ja pidamist, andmete kogumist, töötlemist ja väljastamist reguleerib Inimgeeniuringute seadus. Seadus kaitseb geenidonorit huve ning tagab geenidonorit isiku ja tema andmete salastatuse.

Geenidonoriks hakkamine on vabatahtlik.

Nõusoleku vormi ja küsimustiku tutvustus

Märksa põhjalikumalt selgitab geenidonoriks hakkamise võimalusi trükis "Geenidonoriks saamise nõusoleku vorm ja infoleht". Trükis sisaldab nõusoleku vormi näidist ja selle selgitusi.

Nõusoleku vormi allkirjastab geenidonoriks saada sooviv inimene oma perearsti juures. Nõusoleku vormile alla kirjutades annab inimene nõusoleku saada geenidonoriks, anda 50 ml veeniverd ning lasta perearstil koostada terviseseisundi kirjeldus ja sugupuud. Alles pärast nõusoleku vormi allkirjastamist täidab perearst elektroonilise terviseküsimustiku ja võtab vereproovi.

Kolmas trükis kannab pealkirja "Eesti Geenivaramu terviseseisundi ja sugupuudandmete küsimustiku tutvustus". Tutvustus on koondatud need küsimused, millele vastamisel võib geenidonor vajada veidi pikemat mõtlemisaega ja ettevalmistamist.

Mida Geenivaramult küsitakse

Seoses Eesti Geenivaramu projektiga on inimestel tekkinud mitmeid küsimusi, millele Geenivaramu alati heameelega vastab. Sagedamini küsitakse:

Kuidas ma saan geenidonoriks?

Geenidonoriks hakkamise sooviga peaksite pöörduma oma perearsti poole, sest just perearstid koguvad Geenivaramusse andmeid. Perearst tutvustab teile Geenivaramu projekti ja tema käest saate ka tutvustavaid trükiseid.

Tahaksin hakata geenidonoriks, aga minu perearst ei osale Geenivaramu projektis. Mida teha?

Kui teie perearst ei ole veel Geenivaramu andmekoguja, palume teil veidi oodata - ehk liitub teie perearst projektiga edaspidi. Kindlasti tasub oma huvi arstile aeg-ajalt meelde tuletada.

Vajadusel töötab Geenivaramu edaspidi välja korra, mis võimaldab geenidonoriks hakata ka neil inimestel, kelle perearst ei kavatse projektiga liituda.

Kas on tõi, et lisaks perearstidele koguvad Geenivaramusse andmeid ka teised arstid?

On küll tõi. Geenivaramu alustas aprillis esimeste erialaarstide kaasamist projekti andmekogujatena. Näiteks saavad endokrinoloogide juures hakata geenidonoriks II tüüpi suhkurtõbe põdevad inimesed.

Uute erialaarstide kaasamisest teatatakse Geenivaramu meedia vahendusel.

Kas vanus ja haigused takistavad Geenivaramu projektis osalemist?

Geenidonoriks võivad saada kõik inimesed alates 18. eluaastast. Vanuse ülempiiri ei ole. Projektis võivad osaleda ka saja-aastased inimesed.

Geenidonoriks võib hakata sõltumata sellest, mis haigusi keegi põeb või on põdenud. Täiesti väär on arvamus, et eakad ja tõbised inimesed ei saa Geenivaramu projektis osaleda.

Olen kuulnud, et geenidonorilt küsitakse ka tema esivanemate

kohta. Ma tean neist üsna vähe. Kas ma ei saagi geenidonoriks hakata?

Saate küll. Küsimustiku tutvustuse on koondatud just need küsimused, millele vastamisel te võite vajada veidi pikemat mõtlemisaega ja andmete täpsustamist. Kui te ei leia kõigile küsimustele vastuseid, siis on teil võimalik vastata "ei tea". Ent mida rohkem konkreetseid vastuseid te suudate anda, seda täpsemad tulemused annab hiljem andmete analüüs.

Kodulehekülje infotelefon

Geenivaramu kodulehekülje aadress on www.geenivaramu.ee ja see avaneb nii eesti, vene kui inglise keeles. Koduleheküljelt leiab külastaja üldist infot Geenivaramu projekti ja selle läbiviimise kohta ning Geenivaramu puudutavaid uudiseid ja artikleid. Samuti on võimalik tutvuda Inimgeeniuringute seaduse ja geenidonoriks saamise nõusoleku vormiga. Lisaks saab kuulata raadiosaateid Eesti Geenivaramust ja lugeda saadete stenogramme.

Geenivaramul on ka oma infotelefon numbriga (07) 440 200. Sellel numbril võivad helistada kõik, kes tunnevad huvi projekti ja selles osalemise vastu.

Küsi võib ka e-posti aadressil geenivaramu@geenivaramu.ee või info@geenivaramu.ee.

Aire Koik

Sihtasutuse Eesti Geenivaramu teabejuht

Laagrielu on lahe!

Kui pilk kalendrisse heita, tuleb kurvastusega tõdeda, et suur tükk suvest on juba möödas. Aga õnneks jääb neisse päevadesse palju meelikõitvat ja mälestusväärset. Meie piirkonna laste suvi on olnud sündmusterohke, palju põnevad ootab veel ees. Senitöömunst allpool lähemalt.

6.-7. juunil toimunud ELO piirkondlikust suvelaagrist Ulgel võtsid osa Suure-Jaani, Sürgavere ja Olustvere elokad. Telklaagri päevad sisustati sportmängude ning isetegevusega, tehti ka ettevalmistusi Karepa suurlaagriks.

7. juunil lõpetati XXX Lehola Lembitu mängud. Rõõmustavalt palju oli sel korral omavalitsuste eest

võistlemas noori, mis annab lootust, et nii auväärse traditsiooniga võistlus edaspidigi rohkearvulise osavõtjaskonna säilitab.

12. juunil võisteldi kolmandat korda Paala rattapäeval. Parimad ratturid selgitati välja aeglus-, vigur-, kiirus- ja viimasemehesõidus, visati rattalt noolt ning kustutati küünlaid. Päeva aitasid läbi viia Suure-Jaani Konstaablajaoskonna politseinikud. Kõige tublimateks osutusid Kerly Papp ja Kalev Lehtsalu, kes võitsid vastavalt rattakrahvinna ja -krahvi tiitli.

15.-19. juunil toimus Sürgavere Spordihoones korvpallikooli suvelaager. Tõsiselt sportliku laagri peatreeneriks oli Mart Saar, külalistreeneritena sisustasid ühe laagripäeva

Ehitustööriist Kalev mängija Alar Varrak ning kunagine kalevlane, praegu Pirita klubi värvides mängiv Indrek Rumma. Külalised mängisid tänavakorvpalli kolme Olustvere poisiga ning andsid päris mitmele laagrilisele lootust korvpallurikarjääriks. Korvpallile lisaks võisteldi paljudel erinevatel spordialadel, kompleksarvestuses olid 12 ala kokkuvõttes parimad Sürgavere poisid. Laagrilised said lisaks mängida arvutimänge, toimus seiklusmäng Vanaõuel ja tänavakorvpalli võistlus ning kätt prooviti bowlingus. Muidu maskuliinses seltskonnas osales ka kolm Tääksi tüdrukut. Laagriülesmäse raske rolliga sai suurepäraselt hakkama Ergo Kilki, tänavakorvpalli turniiri viis läbi Mati Ilves. Laagri lõpetamisel

vastasid noored korvpallurid Suure-Jaani vallavanema Maie Käba küsimusele, kas tasuks sellist laagrit korjata, et on järgmiselgi suvel kindlasti tulijate seas.

16.-20. juunil toimus Vanaõuel puhkelaager. Planeeritud telklaagri asemel tuli 34 lapsel ööd mööda saata katuse all, kogu laagriprogramm aga sujus vihmastest ilmadest hoolimata suurepäraselt. Laagri ülem Anneli Kundla ning kasvatavad Anne Sõts ja Eye Kärt leidsid üksmeelselt, et nii sõbralikkus ja toredate laagriliste seltskonda pole nad varem kohanud. Üks lastest, 10-aastane Kerli Brafmann kirjutab oma laagripäevikus nõnda:

Järg leheküljel 6

Küsimusi

Suure-Jaani piirkonna rahvale

Käesolev küsitlus on korraldatud selleks, et selgitada välja meie piirkonna laste, noorte ja vanemate huvid, oskused ning vajadused. Me kõik oleme erinevad, meil kõigil on oskused, millega eriti hästi toime tuleme, samuti on rida tegevusi, mis meid ei huvita või mida me teha ei oska. Kas me liiga kergekäeliselt ei liigita lapsi - võimekas, võimetu - püüdmata või oskamata aidata neil end leida? Kas sellest pole suures osas tingitud paljud "katkised" lapsed, koolivägivald, narkootikumid?

Millist huvitegevust meie piirkonnas peaks rohkem pakkuma? Palume kõigi abi, kes soovivad head nõu jagada. Teie vastused on edaspidiseks huvitegevuse arendamiseks väga vajalikud.

- Vanus aastat
- Sugu N M
- (Palun märki vastus ristikesega vastavas kastikeses)
- Kas tunnete puudust huvitegevuse võimalustest Suure-Jaanis? JAH EI
- Mille poolest täna olemasolevad võimalused ei ole piisavad või ei rahulda?
- Millega tegeleksite ise, mida suunaksite tegema oma lapsi? (tabelid sellel ja järgmisel lehel)
- (palun märki oma soov ristiga)
- Kui suures ulatuses olete nõus ise huvitegevust koos finantseerima? krooni
- Kas Suure-Jaani vajaks eelkõige? noortekeskust perekeskust huvikeskust mistahes vanuses elanikele (vali palun üks)

	Tegeleksin ise	Suunaksin oma lapse sellega tegelema		Tegeleksin ise	Suunaksin oma lapse sellega tegelema
Käsitöö:			Muusika:		
Puit			Laulmine		
Metall			Pillimäng		
Elektroonika				
Masinad			(täpsusta instrument)		
Kodused remonditööd			CD-klubi		
.....			Oma bänd		
.....				
Kudumine				
Õmblemine				
Rahvuslik käsitöö				
Taimedega värvimine			Kirjandus:		
.....			Luule		
.....			Omalooming		
.....				

SÕNUMID

Trompeti Suveakadeemia

Algus leheküljel 1

Suveakadeemia trompetiansambli ja vaskpilliansambli kava oli ajastust barokist-rockini. Esindatud olid ka rahvuslik puhkpillimuusika ja jazz. Elamuslik oli reede-õhtune Nocturnimuusika Muusikapaviljonis ja muudugi suurepärase kirikukontsert.

Kui laupäeva õhtul kohvik "Arturi Juures" publik lõ-

puks jalgagi sai keerutada, siis võis suveakadeemia päevi igati kordaläinuteks pidada.

Eriliselt hea meel on selle üle, et Suure-Jaani noormehed trompeti suveakadeemiast osa võtsid. Õppejõud jäid nendega väga rahule ja loodan südamest, et noormehed ise ka.

Küsisin mõni päev tagasi Aavo Otsa arvamust suveakadeemiast ja Suure-Jaanist. Ta tõdes veelkord, et neid võeti Suure-Jaanis vastu kui

omainimesi. "Olime kui vanad tuttavad". Veel rõõmus-tas ta väga professionaalse ja rohkearvulise publiku üle. Eri-lised tänusõnad palus ta edasi anda Suure-Jaani Gümnaasiumi majanduspersonalile ja väga vastutulelikule Priit Toobalile.

Ühtin minagi temaga. Aitah teile Eda ja Priit ja kogu töökas kokkade pere! Aitäh gümnaasiumile, kes sellele projektile käe alla pani! Suurim tänu Johannes Jürisson! Si-na oled alati seal, kus kõlab muusika ja midagi ilusat sünnib. Suurimad tänud ka Eesti Kultuurkapitalile ja Haridus-

miniseerimile! Nende rahadega sai trompeti suveakadeemia toimuma.

Südamest tänud Meeli, Aavo, Aarne Otsale ja Aabi Ausmaale! Tegite tänuväärsed tööd ja loodame südamest, et see ei olnud Suure-Jaanis esimene ja viimane selline projekt. Kõigile suurejaanikatele uusi muusikalisi elamus-i ja kena suve jätku soovides.

Tiiu Siim
Trompetiakadeemia
projektijuht

Setumaalt, Eestimaalt ja Wales'ist

Sellel aastal töid 11. Viljandi Pärimusmuusika Festivali külakosti Olustvere ja Suure-Jaani rahvale Sille Ilves ja Martin Leamon ning Liinats'uraq ja Märt-Matis Lill.

Olustveres astus üles Eesti-Walesi duo. Sille õpib Viljandi Kultuurikolledzis viulit ja hiiurootsi kannelt, Martin on tuntud kui multi-instrumentalist ja üks paremaid Walesi üherealise löötsa mängijaid. Seekord sai Olustvere rahvas

kuulda-näha viulit, hiiurootsi kannelt, rataslüürat, kitarr-i, bouzoukit, üherealist löötsa, klarnetit ja laulu. Esitati arranzeeringuid mõlema maa rahvamuusikast.

Suure-Jaani kirikus andsid kontserdi setode meeskoor ja Eesti Muusikaakadeemia kompositsiooniklassi lõpetanud ning end Helsingi Ülikooli ja Sibeliuse Akadeemia magistrantuuris täiendav Märt-Matis Lill. Kiriku võlvi-de all kõlasid seto mitmehäälsed ilmalikud ja vähemilmalikud rahvalaulud ja seto laulu-kultuurist mõjustatud oreli-improvisatsioonid.

Viimase lisapala laulis Liinats'uraq koos Arturi ja Vanemuisega

Ilusad kodud said mastivimpli

22. juulil andis Viljandi maavanema kohusetäitja Kalle Küttis Lusika talus Tarvastu vallas Viljandimaa ilusamate kodude omanikele üle lipumastivimplid. Viljandimaal jagati välja 72 mastivimplit.

Tegemist on osaga üle-eestilisest üritusest. Mastivimplitega austab Eesti kauneid kodusid peaminister. Igasse omavalitsusse tuli neli vimplit, nende saajad valisid välja omavalitsused ise.

Meilt said tunnustuse osaliseks järgmised majapidamised:

Perekond Leinsoo aiast
FOTOD: Jaanus Siim

Olustvere vald

Maire ja Aleksander Lomp	Kärevere küla	Peedi talu I
Tiina Tiuling ja Madis Randaru	Olustvere alevik	Jaama 24A
Helle Lillemäe ja Riho Jürmann	Ülde küla	Saare talu
Valentina ja Villu Puiste	Jaska küla	Tõntsu talu

Suure-Jaani vald

Arvo Pajo	Sürgavere küla	Kirsi 2
Endel Leinsoo	Nuutre küla	Roheline II
Lembit Prantsus	Epra küla	Vahtra talu
Kortrelamu	Sürgavere küla	Sürgavere 3

Suure-Jaani linn

Olavi Ojaste	Suure-Jaani linn	Lai tn 6
Heiti Piir	Suure-Jaani linn	Pihlaka pst 4
Tiit Karus	Suure-Jaani linn	Vambola 1A
Andres Henk	Suure-Jaani linn	Ilmatari 16

Spordi uudised

Enn Moreli III mälestusturniiri võrkpallis võitis Tarvastu meeskond. Järgnesid Baltic students ja Suure-Jaani.

Matkasarjast on läbitud neli etappi. Kõige rohkem osalejaid - 80 - oli kanuumatkal. Eelviimane matk marsruudil Vanaõue-Kodumetsa toimub augusti lõpus. Jälgige reklaami.

Hugo Hommik
spordimetoodik

Veepäeva triatloni tulemused

Naised

1. Maarja Lillsaar	32,16
2. Piret Aidak	37,50

Mehed

1. Jaanus Johanson	23,33
2. Gert Viigand	24,20
3. Egert Viigand	24,49
4. Aimur Mägi	25,09
5. Indrek Mägi	25,44
6. Meelis Aule	26,30
7. Raini Ehrstein	26,57
8. Kaspar Alles	27,14
9. Aare Hommik	27,22
10. Siim Mauring	30,32

Noored alla 18-aastased

1. Mardo Moorats	25,55
2. Mikk Vaaks	26,06

Poisid 8-10-aastased

1. Josten Vaidem

Tüdrukud 8-10-aastased

1. Laura Põrk
2. Laura Paas

Poisid 11-13-aastased

1. Markus Paas
2. Ats Vaaks
3. Tanel Udu

Tüdrukud 11-13-aastased

1. Egle Pesti

Aivar Paas

Tegeleksin ise	Suunaksin oma lapse sellega tegelema	Tegeleksin ise	Suunaksin oma lapse sellega tegelema
Loodusringid:		Sport:	
Linnud		Trikiratas	
Loomad		Rulluisud	
Kalad		Rula	
Mets		
Talupidamine		
Aiandus		
Õkoelu		IT-ring	
.....		Huvitavate kohtumiste ettekandeklubi	
.....		Muud:	
Loovtegevused:		
Näitering		
Tants		
.....		
(milline)		
Kunstiring		
Lilleseade		
.....		

Kas olete valmis pakkuma oma isiklikke võimeid ja oskusi huvitegevuse arendamiseks?

JAH EI

Mis alal?

.....
.....
.....

Kui jah, siis kontaktandmed

.....
.....
.....

Kui teate inimesi, kes sobiksid ja nõustuksid mistahes huvirühma tegevust juhendama, on oodatud nende kontaktandmed

.....
.....
.....

Millise huvitegevusega olete hetkel seotud? Teie ise

.....
.....
.....

Teie lapsed

.....
.....

Vastuseid ootame Suure-Jaani Linnavalitsuse, Suure-Jaani Vallavalitsuse või Olustvere Vallavalitsuse postkasti, piirkonna raamatukogudesse, postkontoritesse, "Age", Sürgavere ja Olustvere poodi, noortetubadesse.

Samale küsitlusele saate vastata ka Interneti teel **Suure-Jaani linna kodulehe** avalehelt või aadressil <http://www.suure-jaani.ee/> Kysitus_huvialad_2003.html

SUURTÄNU!

Mati Adamson
Suure-Jaani Valla
laste ja noorsootöötaja

Eda Saaremets
MTÜ "Loitsuke"

Albert Pettinen meenutades

Kui Albert Pettinen Suure-Jaani tuli, siis oli nii pasunakoori kui "Ilmatari" dirigendiks Jaan Joandi. Viimane oli juba küllaltki eakas ja nii sai-

gi Albert kõigepealt pasunakoori endale juhatada. Et Albert oli ka küllalt võimekas ja produktiivne helilooja, siis oli pasunakoor see, kes neid lugusid kõigepealt prooviks mängima pidi. Kord tuli ka Jaan Joandi kuulama ja kuna mängisime üht uut lugu, siis küsis Albert vanameistri käest, et kuidas oli. Jaan Joandigi oli meile mõned marsid kirjutanud, üks neist oli nimega "Põhjalvalgus". Oli üpris raske ja keeruline mängida. Jaan mõtles natuke ja ütles, et jah, lihtsalt kirjutada peab ka oskama. Suurema osa loomingust kirjutas Albert Pettinen lastele ja noortele.

Kuigi mingil ajal juhatas Albert kõiki Suure-Jaani ja ümbruse muusikakollektiive, oli pillimäng ja pasunakoor vist ikka tema põhiarmastus. Seda juhatamist oli nii palju,

et ma ükskord mainisin, et sul seda töökest ka na palju. Noh, eks seda rahkest ole jälle ka kogu aeg na vähe, vastas Albert. Ta oli selline tore, sõbralik rahvamees - selle sõna paremas mõttes. Võttis napsu ka, nagu pillimehed enamasti, aga seda ma küll ei mäleta, et ta oleks kunagi proovist puudunud või purjus peaga tulnud.

Albert vajus tunnustust - aga kes meist seda siis ei vaja - ja sellepärast oli alati esiplaanil see kollektiiv, kellel oli juubel tulemas. Teistega tegi ta siis proove nii muuscas. Enne Albertit ma ei mäletagi, et oleks pasunakoori juubeleid peetud. Tema selle asja üles otsis ja siis peeti edasi juba täpset arvestust.

Suur oli ka tema töövõime. Kõigi nende kollektiivide juhatamisele ja õpetamisele vaatamata jõudis ta veel ka

loominguga tegelda. Kui ühele inimesele on loomevõimet antud, siis on seda kuhjaga antud. Albertil oli annet heliloominguks ja jätkus inspiratsiooni luuletamiseks. Kirjutas ta ju eestikeelsed sõnad Giuseppe Verdi orjade koorile ooperist "Nabucco". Aeg oli sobiv ja sõnad patriootilised, laul läks mis hirmus. Albert kirjutas pasunakoorile, segakoorile, veteranidele, naisansamblitele, lastele; kerget muusikat ka veel. Lõpuks Soomes elades isegi paar lastemuusikali.

Tööd ta teha oskas, kui vaja. Kui "Ilmatari" esimest korda Soome sõitis, siis timmis Albert koori nii üles, et ei ole see koor enne, ega hakka ka vist kunagi enam, nii hästi laulma.

Tagasihoidlikkus ei olnud talle ka võõras, kuigi see võib natuke imelik tunduda. Kui

Arvi Ruusakink kutsus kokku Big-Bandi, siis Albert kutsuti trombooni mängima. Ma ei mäleta, et ta oleks Arvit seganud või siin-seal õpetanud. Mängis nagu lihtorkestrant oma partiid. Trombooni pidi ta veel mängima ka õppima, sest tema pill oli tuuba. Seda ta mängis ka Vabariiklikus Orkestrijuhtide Puhkpilliorkestris. Ja laulis Koorijuhtide Segakooris.

Albert Pettinen jättis Suure-Jaani muusikategemistesse tugeva jälje.

Uno Jürisson

Albert Pettinen sündis 15. detsembril 1937 aastal. Suure-Jaanis tegutses aastatel 1974 - 1991. Suri Soomes 9. detsembril 2002.

Albert Pettineni põrm sängitati Suure-Jaani kalmistu mulda 3. augustil 2003.

Kellegi maa

Suvi ja puhkuste aeg on täies hoos. Keegi ei malda enam kodus istuda. Ruttu asjad kokku, autosse ja loodusesse. Maantee, soe tuul paitab põski... Oh milline vabadus!

Kõrvalteele keerates on aga järsku meie vabadus piiratud, sest algavad eramaad. Igaüks peaks teadma, et juhul kui eramaa ei ole maaomaniku poolt tähistatud, võib seal viibida päikesetõusust päikeseloojanguni. Maaomaniku poolt tähistatud maal tohib viibida ainult maaomaniku loal.

Aga mis sellest, lähme ainult mööda seda kõrvalist teed järve äärde. Enamus kõrvalteid on küll eraomandis, aga reeglina teenindavad nad rohkem kui ühte kinnistut ja on seega avalikud. Samuti peab omanik lubama kasutada jalgteed, mida on ko-

halike tavade kohaselt kogu aeg kasutatud. Nii leiame endale sobiva tee ja olemegi veekogu ääres.

Kõik suuremad veekogud - jõed, järved (ka Suure-Jaani järv) ja mered - on avalikud. Avalikku veekogu võib kasutada iga inimene. Veekogu avalik kasutamine on veevõtt, suplemine, veesport, veel ja jää liikumine ning kalapüük seaduses sätestatud ulatuses. Sellise veekogu kallasrada võib igaüks kasutada veekogu ääres liikumiseks, kalastamiseks ja veesõidukiga randumiseks. Avaliku veekogu ääres võib viibida ka pärast päikeseloojangut. Maaomanikud, kelle kinnistud ulatuvad avaliku veekogu kalda jooneni või veekogu teljeni, on kohustatud hoidma rannad ja kaldad puhtana, hooldama kallasrada ja tagama seal inimeste vaba läbipääsu.

Ujumas käidud, päikeses kõrbenud - läheks uitaks vähe

ka metsas ja vaataks, kas seeni juba on. Metsaga on nii nagu maagagi - avalikus ja erametsas võime me viibida päikesetõusust päikeseloojanguni ning korjata seeni, marju, pähkleid, dekoratiivoksi, ravimtaimi, lilli - sellega omanikule ülemäärane kahju tekitamata. Maaomaniku poolt tähistatud eramaas tohib kõike seda teha aga ainult maaomaniku loal.

Kui vabasse loodusesse minnes on kaasas neljajalgne sõber, peab ta olema rihma otsas. Erandiks on tööülesannetel olev koer, näiteks jahikoer jahil või teenistuskoer teenistusülesannete täitmisel.

Päev on olnud tihe. Päike hakkab loojuma, aga koju ei taha veel minna. Paneks hoopis telgi üles ja teeks lõkke, kinnitaks keha. Siinkohal teadmiseks, et telkida ja lõket teha võib üksnes selleks ettevalmistatud kohtades või

maaomaniku loal. Lõket ei tohi kunagi jätta järelvalveta - eriti kui on palav ja väga kuiv.

Et võõras teaks, kuhu tohib minna ja maaomanikul oleks oma maal turvaline, peaks maaomanik kõigepealt maa ära piiritlema. See ei peaks piirduma ainult sildiga "Eramaa". Kõigepealt peab maa olema tähistatud piirimärkidega ja iga piirimärk piirikuppitsaga, metsas peavad olema piirisihid. Oleks tore, kui inimene eramaa piiril saaks infot, millise (ja kelle) eramaa on tegemist (näiteks miks mitte "Kõrge talu"). On ka neid maaomanikke, kes lisavad sinna juurde oma telefoninumbri.

Eestis on palju ilusaid paiku ja kindlasti leiab igaüks looduskauhi koha, kus puhkamas käia. Käitugem looduses mõistvalt ja heapere-mehelikult, et pärast lahkumist oleks kõik nagu enne ja kuhu tahaks teinekordki ta-

gasi minna. Ka maaomanikud võiksid võõra vastu võtta kui oodatud külalise.

Seisame kõik selle eest, et meid võtaks alati vastu puhas ja rikkumata loodus.

Heili Leppik
Suure-Jaani linna
maakorraldaja

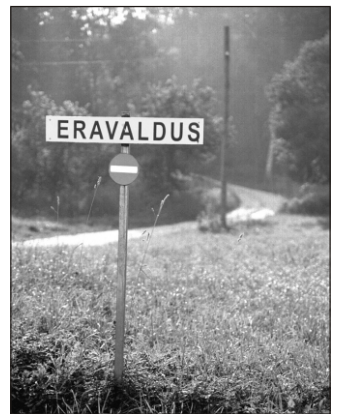

FOTO: Jaanus Siim

Sosnovi-karuputke lugu Olustveres

FOTO: Peeter Arro

Noored putked oma võimsaid varsi sirutamas

Meie vabariigi mitmetes piirkondades vohab metsikult kuni kolme meetri kõrgune mürgiste kõrvekarvadega Sosnovi-karuputk. Ta toodi möödunud sajandi 70ndail aastail asjaarvastajate poolt Venemaalt Eestisse kui perspektiivne silo- ja meekultuur. Mõningaid katseid tehti EPA taimekasvatuse kateedris, kus ilmnis kultuuri vaieldamatu negatiivne külg. Ei Vabariigi põllumajanduse ministri ega Eesti Maa- ja metsanduse instituut selle kultuuriga ei tegelenud. Katse negatiivne külg vältis kultuuri leviku tootmispõldudel, küll aga jäi ta üksikute hobiks. Hobist kasvas suur nuhtlus. Putke levik on tänapäeval väljunud kontrolli alt.

Olles sel ajal Olustvere Sohoostehnikumi taimekasvatuse õpetaja ja taimekasvatuse kabineti juhataja, toodi ka mulle Venemaalt umbes 200-300 grammi seemneproov. Oli mõeldud kooli kollekt-

sioonaeda ja naljaga pooleks kästi seda külvata ka tütarlaste ühiselamu ette, takistamaks poiste massilisi küllaskäike sinna. Kuna mul oli negatiivne eelinfo juba olemas, siis tegi see ettevaatlikuks ja jätsin seemne ettenähtud kohtadesse külvamata. Seeme seisis paar aastat ja siis põletasin selle. Korra tuletati mulle meelde ka, et see külv on tegemata. Vabandasin selle välja, et seeme on vist vana - proovisin, idanemine oli vilets. Tegelikult valetasin. Nii asi jäigi ja olin selle juba peaaegu unustanud. Viimastel aastatel on Sosnovi-karuputk Eestis vohama hakanud. Nüüd selgub, et tegevus, mis kunagi oleks mulle peaaegu noomituse kaela toonud, on Olustvere Teenindus- ja Maa- ja metsanduskooli haljasalad ja õppetalu selle aastakümne nuhtlusest vabaks jätnud.

Juhin elanikkonna tähelepanu sellele, et suhtuksite ettevaatlikult uute, võõraste

taimede sissetoomisse oma aeda või tallu. Teinekord väga tühisena näiv taim võib teatavates tingimustes saada väga tülikaks: näiteks kultuurmurus on väga tülikas umbrohi niitmas mailane, mis levib sinna omal ajal kiviktaimlatest; võõrakar oleval meile jõusöödaga Ukrainast toodud jne. Silmad rohkem lahti välismaalt, eriti teistelt kontinentidelt turistina salaja kaasatoodud taimede ja seemnetega. Nende sissetoomiseks kehtib riiklik süsteem, millest üleastumine on isegi trahvitav. Trahvises jättis allakirjutanu kunagi Brüsseli lennujaamas kaasatoodud kaeraproovi prügikasti.

Probleemi tekkimise puhul pöörduge Taime toodangu Inspektsiooni poole, mis asub Sakus, Teaduse 2. Telefon 06 712 602.

Oskar Mölder
Olustvere muuseum

Laagrielu on lahe!

Algus leheküljel 3

“Esimesel öhtul tuli laagrisse külla Aurelika Subi, kes õpetas meile ühe ägeda tantsu. Siis tuli disko. Teisel päeval sõitsime Võrumaale Metsamoori Pereparki. Moori talule lisaks saime näha mesilastalu, kaanikoda ja pagarikoda, kus saime ise leiba teha ning seda süüa. Kolmandal päeval saime Seiklus OÜ kaasabil kõitel ronides üle jõe minna ning muru peal suusutada. Öhtul sõitis Vanaõue tuletõrjeauto. Pritsimehed näitasid meile igasuguseid asju, aga kõige lähedam oli see, et voolikust lasti vahtu välja ja me võisime riietega vahu sees möllata ning sealts otse jökke hüpata. Neljandal päeval matkasime Teringi rabas ja grillisime vorste. Seal olid lähedad kiiged. Veel jäi mulle meelde lugu ühe viltuse torniga kirikust - rahvas räägib, et seal on nähtud öösel ratsutamas Vanapaganat.

Öhtul käis meil külas fotograaf Jaanus Siim, pärast olid Metsapiiga valimised. Reedel tuli muusikamees Marko Reimann ning me tegime laagrilaulu. Laagri lõpetamisel esinesime tantsude ja lauluga.” Et ühiselt loodud laagrilaul selle puhkelaagri tõeliseks hitiks kujunes, meeldib see ehk lugejailegi. Viis on lihtne - laulge kaasa!

Vanaõue puhkelaagri laul

Nightlight Duo “Just see kantrilaul” viisil

1. Pärast pikka tööd ära oota ööd, vaid elu mõnusaks tee, üht kohta head sa ju tead ja kõigile meeldib see. Sajab vihma veel, meid ei sega ju see palju põnevad ootab meid ees, tants ja möll siin käib, laager lapsi täis, sest Vanaõue ruulib ju veel...

I REF: Vana veskiruum, kus sõpradega nalja tehtud saab ja nagu minut möödub päev või paar on alati in ja kuum!

II REF: Siin vana veski sees me laagris oleme, rõõmus on me meel ja suvi südames, kindel selles faktis kantrilaulu taktis sa olla võid, oo jee!

2. Võrus käisime, tuli pritsimees kõik me vahus silmini sees. Kõitis seiklusemäng, meelet läinud säng, Ei ema - isa oota veel!

I REF: Vana veskiruum.....

II REF: Siin vana veski sees...

23. juunil toimus Suure-Jaani järve ääres ranna-

volle I etapp, 20. juulil II etapp, korraldajaks Erla Soots.

28. juunist 2. juulini laagerdasid kõik elokad Karepa Suurlaagris. Tiina Jaeski ja Hillar Pesti juhendamisel saavutas Olustvere klubi kõvas konkurentsis üldkokkuvõttes 2. koha; Arühm väärilis lisaks 3. kohale ka parima uustulnuka tiitlit. Parim uustulnuk klubide hulgas oli Sürgavere ning vaid Suure-Jaani junior-teamil tuleb tiitlivõitu veel oodata. Neid rühmi juhendasid Mati Adamson, Anneli Kundla ja Aino Viinapuu. Laagri pea 800 lapse hulgas mahtusid individuaalselt pjedestaalile Egle Pesti, Virge Pesti, Anu Saarva ja Erkki Jaanhold jalgratta vigursõidus, Egle ja Virge väärilisid esikohta veel ka rannavolles ning Virge saavutas 2. koha mini-duatlonis. Alan Uustal ja Kaspar Lindemann lõpetasid sama kohaga tänavakorvpalli turniiri, lauluvõistluseltki töid Anu Saarva, Liis Uustal, Mari Ronimois ja Egle Pesti ära teise koha. Tantsuvõistlusel olid kolmandad võrratu sambaga esinenud Helen Aleksius ja Jaano Jänes, keda napilt edestasid breigipoisid Taavi Soopa, Sivar Mändul ja Madis Soopa. ELO sünnipäevatoride meistrdamises hinnati kõrgelt Olustveret, kehamaalingutes võitis Sürgavere klubi. Et üle vabariigi kokku tulnud kõigi laagriliste seast koguni kümnenendik oli meie piirkonna esindajaid, on tõestuseks meie ELO kuraatorite suurepärasest tööst.

7.-11. juulil peeti jalgpallikooli treeninglaagrit. Igal päeval erinevatel staadionidel ja vihma korral Sürgavere Spordihoones toimunud kahele treeningule lisaks tutvuti Suure-Jaanis politsei ning päästekomando tööga, vaadati Voldemar Luhti puunikerdusi, toimus ekskursioon Olustvere lossis ja pargis ning külastati Oskar Noorkõivu tähetorni. Koos treenerite Indrek Jegorovi ning Sergei Vassiljeviga saadi osa ka suurest jalgpallist Viljandi Linnastaadionil Tuleviku ja FC Valga väravaterohket mängu nautides. Viljandi Tuleviku väravavaht Kert Kütt oli laagri viimasel

päeval ka ise treeneri rollis. Kõik 34 väikest vutistaari jäid laagriga väga rahule.

7.-18. juulil toimus piirkonna töölaager projektinimega “Noortelt noortele”. Tööd tegi ja vaeva nägi kokku 80 noort kuues eri rühmas. Rühmakomandõideks olid Suure-Jaanis Anneli Kundla ja Priit Toobal, Täaksis Mare Luht, Olustveres Ergo Kilki, Paalas Arne Kiis ning Sürgaveres Imbi Suurpere. Suure-Jaani rühmad korrasid surnuacda ja kirikut, värvisid kultuurimaja, algkoolihoonet ning vallamaja, ladusid puid ja rohisid Rääka puukoolis. Tääksi rühm tegi ära suure töö kooli staadionil ja Ahto Kõutsi lahkel kaasabil valmistati talveks mägisel metsaalal ette korralikud suusatrassid. Olustvere ja Paala noored töötasid samuti enamus ajast spordiväljakuil, mõlemas paigas on nüüdsest uued rannavolle platsid. Sürgavere töölaagrilised tegelesid peamiselt koduküla heakorrastamisega, põnevaimaks objektiks küll veel algstaadiumis olev pürskkaev. Palgapäeval pearaamatupidaja kabinetist kõige rõõmsamate nägudega välja need, kes tööd tehes suutsid suurima panuse anda. Aga töölaager polnud sugugi ainult ränk töö, väga oluline oli ka meelelahutusprogramm. Iga rühm sai esimesel päeval kätte konkursiülesanded ning kuigi mitte kõik neist kerged polnud, tuldi hästi toime. Sürgavere Spordihoones peeti spordipäeva ja õpiti selle ala korüfee Virko Annuse juhendamisel meeskonnatööd, Suure-Jaani kultuurimajas võisteldi blakkpoks (kehakeele valdamine ja improviseerimisoskus kohustuslikud!) ning kohtuti Ugala nä it le ja Aarne So ro ga, Viljandis käidi bowlingut mängimas. Eelviimasel laagripäeval toimus Suure-Jaani laululaval Marek Sadami vedamiselt üritus nimega “Tööline ja kolhoositar”, mille züriisse kuulusid Marko Reimann, Peeter Sadam, Katrin Ronimois ja Margit Ots. Tiitlikandidaadid pidid lisaks enesetuvustusele osalema moedemonstratsioonil, esitama tööteemalise vana sõna põhjal etüüde ning näi-

Laagrilised Suure-Jaani vallamaja juures puid ladumas

tama erinevaid töövõtteid. Vaheldust pakkusid agitbrigadide etteasted, kõigi rühmade rühmalaulude hindamine ning lippude esitus. Tihedas konkurentsis pälvis tiitli “Kolhoositar 2003” Mari Ronimois, “Tööline 2003” aunimetuse vääriliseks tunnistati Kaidar Kõuts. Laagri lõpppäeval hinnati rühmade välklehti. 32 laagri noort puhkasid pärast rasket tööd vaid kaks päeva, sest

21.-23. juulil osaleti Tagametsal Viljandi- ja Järvamaa malevlaste kokkutulekul. Meie piirkonna noorte meeskonnavaim ja üksmeel olid nii tugevad, et üldkokkuvõttes tuldi Kabala järel koju 2. kohaga, seega parimate viljandimaalastena. Tagametsal kõlas ühises esituses Sürgavere töörihma laul:

Töökas sürgavere lane
Terminaatori “Carmen” viisil

Oo Töö!!!!

1. Liitusin ma teiega, et tulla siia puhkama, kuid aru sain vist valesti, arvasin et olen “cool” nüüd ma arvan hoopis muud minust töömees saanud ju...

2. Üritan nüüd teha tööd, aina rassin päeval ööl, milleks? Aru sa ei saa. Kaevan, tassin, loobin, tubli olla proovin, varsti teile tõestan ma minust saab see, keda kadestab kord iga teine mees!

I REF:

Töö nüüd ootab tegemist, küllap aru saad sa vist tööta palka ju ei saa... Olen kõva töömees ma, Tahaks palju palka ka, Sellest unistan nüüd ma... Mis parata!

3. Kui see laager läbi saab, tahaks olla töökas ma, kes ei viitsi laiselda. Siis ma mõtlen hoopis nii: Ei taha palju pidusid, Kes on järgmine, see õnnelik, kelle töö kõik ära teen?

II REF:

Olen kõva töömees ma, raha peaksin omama, siiski tuul vaid taskutes, tahaks rohkem teenida, ülemustel meeldida, olla kõige kõvem mees teistest ees, parim mees!

28. juulist 2. augustini toimus laager projektis “Ühis-kond, märka meid!” osalejatele. Tallinna ja kohalike noorte ühislaagrit korraldati juba kolmandat aastat. Et see projekt osalejatele midagi olulist annab, näitab fakt, et mitu poissi on Sürgavere jõudnud kõigil aastatel ning positiivne muutus, mis neis noortes on toimunud, oli sel korral äärmiselt hästi näha. Üksmeelselt laoti puid, meeskonnatööna lammutati vana maja, mängiti seiklusemänge ja paintballi, püüti forelle, sporditi, ujuti ning puhati. Eriti südantsoojendav aga oli, kuidas kaks Tallinnast pärit lastekodupoissi Karl Uusna ja Cuido Uusna, Mustamäelt pärit Jürgen Rõngelap ning suurejaanilane Marek Tints pärast rasket laagripäeva läksid vabatahtlikult appi Olustvere rannavolleplatsi korras taha, kaevates siirast soovist lihtsalt aidata pilkase pimeduse saabumiseni.

Mida öelda kokkuvõtteks? Korraldajatena tuleb tunnustada, et kõik suvepäevad ja tihti ka ööd, nädalavahetused enesestmõistetavalt kaasa arvatud, pole tähendanud muud, kui vaid tööd, tööd ja veel kord tööd, liitrite kaupa valatud higi, vahel pisaraidki. Kõik see aga ununeb, kui näed, kuidas laagris lastel silmad säravad ning viimasel päeval lahkumisnukrus valusalt hinge kriibib. Kui tõdetakse, et laager täitis ootusi sajast 300 protsenti, on see ju vaeva väärt! Sügav kumardus ja aitäh kõigile headele abilistele (neid on nii palju, et ruuminappus ei võimalda eraldi nimede üleslugemist), kes laste suve on aidanud meelde jäävaks muuta!

Aino Viinapuu ja
Mati Adamson

Jalgpallilaagris

FOTOD: Jaanus Siim

Seitse olümpiamedalit

Algas see kõik nii ...

Kui Lahmuse Eriinternaatkool sai möödunud aastal aprillis teada, et koolil on võimalus sõita kaheksa sportlase ja kahe treeneriga Iirimaa maailmameistrivõistlustele, oli see meile suureks üllatuseks. Ühtlasi oli see ka suur vastutus, sest me pidime esindama Eesti riiki. Koondis pidi koosnema neljast ujujast ja neljast kergejõustiklasest. Sellist võimalust just iga päev ei teki ning koos treener Eero Metsvahiga võtsime pakkumise vastu.

Kuna teade tuli aprillis ja ees oli suvepuhkus, siis jäi kandidaatide valik võistkonda sügiseks. Seega oli ettevalmistava perioodi pikkus üheksa ja pool kuud. Sügisel kui kool algas, komplekteerisime treeninggrupi. Gruppi võtsime vastu kõik, kel oli asja vastu huvi. Saime kokku kuusteist last. Kuna juhendis polnud vanusepiirangut, siis arvasime gruppi ka kaks kooli lõpetanud ujujat. Võistkond pidi koosnema kahest neiust ja kahest noormehesest nii kergejõustikust kui ka ujumises. Kergejõustikuga oli lihtsam, sest joosta ja hüpata oskab iga terve laps - vaja vaid jõudu lisada ning tehnikat lihvida. Ujumi-

sega on keerulisem. Kord valesti õpitud on väga raske ümber õppida, eriti veel õpiraskustega lastega.

Kõik aga olid optimistlikud ja treeningud - kolm korda nädalas - läksid lahti. Ujulat kasutasime nappide vahendite tõttu ainult üks tund nädalas, sest ujula tund on kallis. Aga saime hakkama. Tegime lihtsalt rohkem jõu ja mahutreeningut. Külmad tulid varakult ja varsti tuli kolida treeningutega võimlasse. Oige pea hakkasid välja langema esimesed kandidaadid. Arvati, et mis see Iirimaa nii väga ära ei ole, et nii palju peab trenni tegema ja lahkuti. Minul oli kahju ühest andekast tüdrukust, kelle panus oleks võistkonda kindlasti tugevdanud.

Uueks aastaks oligi järele jäänud niipalju sportlasi, et võistkond oligi selgunud. Ainult ühe ujuja kohale oli veel kaks poissi. Kuid üks poiss sai hakkama ebaväärika teoga ja ma arvasin ta võistkonnast välja. Vahepealana võib lisada, et see noormees, kes sai võistkonda, võitis kuldmedali. Võistkond oli koos ja nüüd oli muuks, et kellegagi midagi ei juhtuks, sest kedagi asendada polnud enam võimalik: dokumendid olid juba vormistatud ja ära saadetud.

Tegime aga trenni ja tagajärjed muutusid aina paremaks. Kerged hai-

gused vahel küll kimbutasid, aga see kõik oli mööduv. Märtsis tuli tõsine pauk. Üks ujuja neiu, kes oli kooli kaks aastat tagasi lõpetanud, otsustas emaks saada. Teda polnud enam võimalik asendada ja ujujad pididki võistlustele sõitma pooliku võistkonnaga. See aga tähendas, et teatevõistlus jäi ära ja nagu pärast selgus, ka üks medal. Võistkond oli tugev. Teiste sportlaste pahameel oli muudugi suur, sest ka nende medalivõimalused luhutusid. Aga teha polnud enam midagi ning elu läks edasi.

Peagi saabus kevad ja ka treeningud muutusid huvitavamaks, sest saali-treening oligi juba igavaks muutunud. Mai keskel käisime Vaekülas erikoolide meistrivõistlustel. Kergejõustiklased esinesid tublilt, tuues ära mitu kuld-, hõbe ja pronksmedalit. Ujujad oma võimeid võistlustel proovida ei saanud, kuna ujumisvõistlust kavas ei olnud. Seega jäi nende esimeseks võistluseks Eriolümpia. Tänu kooli juhtkonnale mõistvale suhtumisele võimaldati meile enne Iirimaa-le sõitu kolmepäevane treeninglaager. Lastele meeldis see väga, ei pidanud ju õppima. Kui laager lõppes, jäi ära-lennuni neli päeva. Veel viimased juhised varustuse kohta ja kõik sõitsid kodudesse laiali, et varsti uuesti koh-

tuda. Nädala pärast tuli hakata mõõtu võtma juba teises olustikus ja teiste sportlastega.

Kuidas meil läks, sellest järgmises lehes.

Vello Jürgenson
Treener
Järgneb

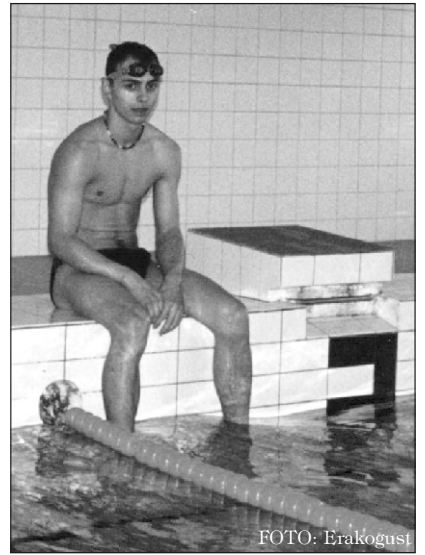

FOTO: Erakogust
Riho Saar Viljandis treenimas

OMALOOMINGUT

Tänaste noorte püüdlused

Eesti rahvas ja eestlus on viimastel aastatel meie riigis kõne all olnud. Eestluse säilimine on suure küsimärgi all, sest kardetakse, et Euroopa Liit matab eesti kultuuri, keele ja rahvuse. Et eestlus säiliks, tuleks vaadata just tänaste noorte poole, sest nemad on tulevik ja neist sõltub, kas peale jääb Eesti või Euroopa Liit. Kas praegused noored saavad sellest juba aru, kas püüeldakse eestluse või euroopluse poole?

On päris palju noorte organisatsioone. Enamik on ka noorte endi poolt algatatud, sest nad tahavad midagi maailmale öelda ning kuna üksikult ei väevuta neid kuulama, siis tehakse seda ühiselt. Need noored, kes sellise asjaga tegelevad, on väga aktiivsed, sest nad on aru saanud, et nende käes võib olla võim midagi paremuse poole muuta, et riik ja ühes sellega ka maailm on saanud tükikese headjuurde.

Enamik noori on aga väheaktiivsed, kes küll teavad, et nad võiks sõna seka öelda, nagu seda tegi ka Gustav Suits oma noorpõlves, öeldes asju, mida enamik inimesi ei julgenud öelda, kuid mida Suits pidas õigeks ja loomulikult ei saanud ta vaiki olla. Praegused noored on väga mugavad ja lasevad vanematel inimestel nende eest otsuseid teha. Arvatakse, et ega suurt vahet ole, kas olla Eestis või hoopiski Euroopa Liidus. See on küll ainult üks näide, aga kindlasti on ju noorel ka oma arvamused kõigest ja see tuleks ka välja öelda, sest nemad peavad ju selles riigis edasi elama ja hiljem on vigade parandamine hoopiski raskem. Tuleb juba algul täpselt mõelda, kas see, mida pakutakse, on ka riigile ja rahvusele hea.

Noored on idealistid ning nad püüdlavad heaolu poole. Mõned püüdlused võivad olla küll egoistlikud, aga tänapäeva maailm on kord juba selline, et kui enesele ei mõtle, ei tee seda ka keegi teine. Praegused noored saavad küll aru, et nemad on tulevik, sest neile on seda nii palju korrutatud, aga millegi vastu välja astuda ning valikuid teha julgevad veel vähesed. Nii lähevad noored lihtsalt vooluga kaasa ja proo-

vivad elamisega hakkama saada ilma suurte pingutusteta.

Airi Linnamägi
Suure-Jaani Gümnaasiumi
11. klassist

Paljud minu tuttavad on rajanud oma tulevikusoovid välismaale. Millised neist täituvad, näitab aeg. Kes meist ei otsiks oma "töötatud maad", kus kõik on võimalik ja soovid täituvad. Ka mina loodan selle tulevikus leida, kuid arvan, et ennekõike seostub see Eesti-maaga.

Tänapäeva noored tähtsustavad raha, see on nende jumal. Nõrgemad, need, kes ei teeni nii palju kui teised, trambitakse jalge alla ja võidujooks rahale jätkub. Nõrgemateks ehk ohvriteks ei ole alati inimesed, pahatihti on selleks mets ja maavarad, mida ei ole lõpmatuseni.

Gustav Suits on kirjutanud: "Eesti on suur surnuaed, mu süda, mu süda on nii haige." See lause hakkab tänapäeval tõeks muutuma, kuna noored soovivad siit lahkuda ja need, kes jäävad, kauplevad veel Eestisse jäänud rikkustega.

Tegelikult ei ole kõik ju veel kadunud. Seni, kuni on Eestis inimesi, kes hoolivad nii kodanikest kui loodusest, on lootust, et "Eesti täht" ei kustu.

Minu arvates on Eesti just viimastel aastatel hakanud endale teed rajama teiste riikide teadvusse. Meil on palju kuulsaid muusikuid ja dirigente, sport-lasi, kirjanikke ja kunstnikke.

Eesti kultuur ei hääbu seni, kuni püsivad traditsioonid ja tavad. Loodetavasti kasvab Euroopa Liiduga ühinedes Eesti ühtekuuluvustunne ja arusaam selle vajalikkusest.

Liis Ilmet
Suure-Jaani Gümnaasiumi
11. klassist

Kui Gustav Suitsu ajal püüdlused noored igal võimalikul viisil eestluse poole, eesti kirjanduse ja kunsti arendamise suunas, siis tänapäeva noortel on teised huvid. Tänaused noored on rohkem oma huvide eest väljas ja ei

mõtlevad eestlaste kui iseseisva rahvuse peale. Neile on olulisem nende endi heaolu, rikkus ja mugavus.

Kui õpime koolis "Noor-Eesti" tegevust, siis saan aru, et ka tänapäeval peaksid inimesed rohkem oma riigi ja rahva peale mõtlema ja mitte laskma suurte riikidel end kamandada.

Arvan, et noored on tänapäeval väga erinevad. On neid, kes mõtlevad ainult sellele, kuidas saaks võimalikult kiiresti kusagile Ameerikasse elama asuda, et elu mugavam oleks. On selliseidki, kes on kõige suhtes ükskõiksed. Kindlasti on neidki, kellele nende kodumaa on niivõrd kallis, et nad mitte mingil juhul seda ei hülgaks ja teevad kõik, et Eesti jääks endiselt selleks väikseks riigiks, kus rahvas on üksmeelne ja valitseb täielik eestlus.

Mina küll ei tahaks alatiseks kusagile teise riiki elama minna. Tahaksin reisida ja tutvuda teiste maade elu ja kultuuriga ning siis tulla tagasi Eestisse, oma kodumaale. Ma usun, et tegelikult enamik eestlastest siiski armastab oma kodumaad ning teeb, mis suudab, et seda võimalikult rahu-liku paigana hoida.

Tänaused noored on küll omakasu-püüdlid, kuid killuke eestlust on ikka igati hinge jäänud ning see hoiab eestlasi koos, olenemata ümbritseva maailma muutustest.

Kätlin Kreitsmann
Suure-Jaani Gümnaasiumi
11. klassist

Täpsustus

Eelmise "Leole" ühest pildiallkirjast võis lugeda: "Tuletõrjetehnika rongkäigus on esiplaanil Suure-Jaanist pärit auto, mille omal ajal ehitas Ilmar Kuresson". Auto valmis tegelikult nelja mehe ühistööna. Kuura kotist sõja-saagiks saanud sakslaste veoauto ehitasid Kõleri tänava metallitöökojas ümber Jaan Kuresson oma poegade Arveti ja Ilmariga ning Oskar Licht, kes oli tollel ajal Suure-Jaani Vabatahtliku tuletõrjekomando ainus palgaline autojuht. Autole paigaldati kahe tonnine veepaak, automootorilt käivituv veepump, voolikute kapid, istmed meeskonna tarvis jne. Varustuse hulka kuulus ka kantav mootorprits ja haakesse sai võtta veel "Renault" mootorpritsi. See auto oli pikka aega Suure-Jaani pritsumeeste "köva sõna".

Täaksis toimus

11. kümnevõistlus

3. augustil toimus Täaksis järjekordne kümnevõistlus. Üritus, mille algatajaks ja läbiviijaks on Merit Laan, toimub juba 1992. aastast.

Sellel korral oli 20 osavõtjat, kellest kaks katkestasid. Kui esimestel võistlustel osalesid sportlased Täaksi kandidaadid, siis nüüd on paljud ka väljastpoolt Olustvere valda. Sellel korral oli võistlejaid isegi Ameerikast.

Võistlus algas kell 9 inventari kohale toomisega. Järgnesid 100 m jooks ja kaugushüpe. Mõlemad alad võitis Aimõ Sakker (11,93 ja 5,85).

Kuulitõuke võitis Kristo Aleksius tulemusega 11,21.

Kõrgushüppes tehti aga võistluste rekord, milleks oli 176 cm. Sellega sai hakkama Aimõ Sakker, saades kolmanda alavõidu.

400 m alavõidu sai Ergo Kilkki ajaga 58,41. Jooks küll väsis, kuid tõi paljudele ka kergendust, kuna peale seda oli tunnine paus.

Pausi ajal pandi tõkkes maha. Kuna tõkkesid oli vähe ning staadion väike, joosti 60 m. Alavõidu sai David Eitelberg ajaga 9,62.

Peale jooksu asuti kohe kettaringi. Parima kaare ja alavõidu sai Kristo Aleksius (35,58 m), mis on ka võistluste rekord.

Päeva pikimalt kestnud ala oli teivashüpe, kuna seda alustati kõrguselt 1,20 ning lõpetati võistluste rekordiga 3,10, mille autoriks oli Kristjan Rajamäe.

Viimane ala tehti alles kell 20. Siiski jooksti välja kõva tulemus - 4:28,24. Sellega sai hakkama Ergo Kilkki, kes tegi ka võistluste rekordid.

Kokkuvõttes tegi võistluste võitja Aimõ Sakker kogusumma rekordi 4993 punkti. Teise koha saavutas Kristjan Rajamäe (4531 punkti) ja kolmanda koha David Eitelberg (4447 punkti).

Info:
www.hot.ee/jsulog/kymnev/10voistl.htm

Marko Kivisild

Suure-Jaani kirikus
reedel, 22. augustil kell 20
TAJO KADAJAS
KAIT TAMRA

Kontsertkava "Sõbra käsi"

Pühendatud Urmas Alenderi 50. sünniaastale

PILETID MÜÜGIL: Piletid eelmüügist
Piletipunkti müügikohtades 80.- krooni
üle Eesti (0) 667 3337 Kohapeal 100.- krooni
Piletilevi müügikohtades Pensionärid, (üli)õpilased
üle Eesti ja Statoili 60.- krooni
teenendusjaamades Kuni 7-aastastele (k.a)
(0) 900 1555 lastele sissepääs tasuta

Info telefonil 052 57 133
Internetis aadressil www.kontsert.ee

Seoses
Olustvere Põhikooli
10. aastapäevaga
ootame kõiki oma endisi
õpilasi ja õpetajaid
13. septembril
vilistlaste kokkutulekule.

OÜ Lehola Varahaldus

jalgrattad
nüüd
30% SOODSAMAD

Suure-Jaani Männiku tee 4
(automaattankla juures)

ÕNITTLEME SÜNNIPÄEVALAPSI!

SUURE-JAANILINN

ELLA TIRMANN	05.08.1921	82
MEERI JANNO	23.08.1921	82
LUDMILLA REIMANN	14.08.1923	80
IDA LENK	08.08.1928	75
HELMI JAAKSON	25.08.1928	75
ALEKSANDER-OTTO		
PAEL	31.08.1928	75
VIIVE UDU	27.08.1933	70
HAARAND MITT	11.08.1938	65
MAIVE OTTAS	20.08.1938	65
ARVO SIMS	23.08.1943	60

SUURE-JAANI VALD

LINDA KULL	03.08.1906	97
ANNA PALITS	25.08.1910	93
LIINA JÜRGEN	26.08.1917	86
ALEKSEI JOHANSON	21.08.1918	85
ERNA SILD	05.08.1922	81
ERMILDA LINDER	28.08.1922	81
HERMELINDE REESALU	19.08.1923	80
ELLI-MARIE KOOLMAN	23.08.1923	80
SILVIA JÜRISSE	08.08.1928	75
ELMAR OTS	19.08.1928	75
ILMAR PÄRN	05.08.1933	70
HELENE PIIR	07.08.1933	70
ARTUR KIVISILD	17.08.1933	70
HELGI PÖDRA	13.08.1938	65
EINO KIPPEL	15.08.1938	65
JAAN MUGUR	17.08.1938	65
ENE JOOSU	20.08.1938	65
ENDLA JUUST	28.08.1938	65
VILJO MÜLLÄR	30.08.1938	65
ANTS KUULMATA	10.08.1943	60
ELLE JUGA	18.08.1943	60
SULE KINK	12.08.1948	55
MARE LENK	18.08.1948	55
RAUL VIIES	15.08.1953	50
ASJA KARRO	24.08.1953	50

OLUSTVERE VALD

ALFRED MILL	04.08.1904	99
JAAN KIVISILD	13.08.1908	95
KARELL KALJUSTE	29.08.1918	85
MARTA TÕNISSOO	17.08.1910	93
BRONISLAVA KAJU	10.08.1914	89
HELMI KOLK	01.08.1918	85
LINDA SUBI	18.08.1918	85
LINDA KALJUSTE	31.08.1919	84
PAULINE JUK	17.08.1921	82
IDA SILBERGLEICH	19.08.1928	75

16. augustil kell 14.00
toimub Suure-Jaani laululaval
(vihma korral kultuurimajas)
Põhja-Viljandimaa eakate
RUKKIMAARJAPÄEVA SUVEPIDU
Osalevad Viktor Vasiljev, Rein Triisa, Jõgeva
simmanikapell ja piirkonna lauljad-tantsijad

KOOLIAASTA ALGUS 1. SEPTEMBRIL

Suure-Jaani Gümnaasiumis kell 8.00
Sürgavere Põhikoolis kell 9.00
Tääksi Põhikoolis 1. tund kell 9.00, aktus kell 10.00

ERGO Kindlustuse AS
pakub soodsat
liikluskindlustuse
lepingut

Suure-Jaani Autokaupluses
Männiku 4 (endine leivatööstus)

Pensionärid ja invaliidid 25% odavamalt!

Telefon (043) 72 222
Info 050 23 810

KODUMASINATE REMONT JA MÜÜK

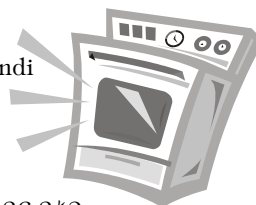
Müüme soodsalt kasutatud
pesumasinaid, külmikuid,
pliite ja nõudepesumasinaid.
Garantii ja järelmaksu võimalus.

**NB! Müügil ilma surveveeta töötavad
automaatpesumasinad.**

KoduPluss
Riia mnt 95, Viljandi

AVATUD
E-R 9.00 - 17.00

Info telefonil 043 36 342

Õnittleme lapse sünni puhul!

Maarika Ehalal ja Margo Kaisil
sündis 3. juulil
tütar **SANDRA** Kais

Merle ja Silver Silmal
sündis 6. juulil
tütar **KÄTLIN**

Anneli Edvand'il ja Andrus Puusta'l
sündis 9. juulil
tütar **ANETE** Puusta

Katrin ja Eero Lehtveeril
sündis 26. juulil
poeg **EERO**

Mälestame

VOLDEMAR TAMMERAND
18.10.1930 - 02.07.2003

ÜLO KÖPP
13.04.1928 - 03.07.2003

EDUARD VELBAUM
25.06.1918 - 06.07.2003

ÜLO REBANE
26.07.1925 - 07.07.2003

ARSENI REINUMÄE
17.06.1931 - 10.07.2003

TIHU ARUKASK
24.08.1916 - 24.07.2003

Õpikute laenutus ja
saabunud töövihikute müük
Suure-Jaani Gümnaasiumi õpilastele toimub
kooli raamatukogus kell 10-13
järgmistel päevadel:

12. augustil	5.-6. klass
13. augustil	7.-8. klass
14. augustil	9.-10. klass
15. augustil	11.-12. klass
18.-19. augustil	5.-12. klass

Algklasside õpilased
saavad õpikud ja töövihikud 1. septembril
klassijuhataja käest.

Tääksi Põhikoolis töövihikute müük:

19. augustil		
kell 9	II klass	(~88 krooni)
kell 10	III klass	(~226 krooni)
kell 11	IV klass	(~172 krooni)
kell 12	V klass	(~194 krooni)
21. augustil		
kell 9	VI klass	(~251 krooni)
kell 10	VII klass	(~279 krooni)
kell 11	VIII klass	(~292 krooni)
kell 12	IX klass	(~226 krooni)

Tääksi Põhikool
kuulutab välja konkursi

poiste kehalise kasvatusõpetaja

ametikohtale.

Taotlused esitada hiljemalt 20. augustiks.

Info telefonil 051 289 85

Jaan Hansen

FOTOGRAAF Jaanus Siim
teeb Suure-Jaanis, Kõleri tn 3 **ateljefotosid**
dokumendipildist perepildini.
Eelnev kokkulepe
telefonidel (043) 72 001 või 051 78 704

e-post: leole@vald.s-jaani.ee
http://www.suure-jaani.ee/leole
Reklaamkuulutuse hind:
ettevõtjal 150.- krooni,
eraisikul 15.- krooni.
Reklaami ootame kuni
1. kuupäevani.
Toimetusel on õigus artiklite
teksti redigeerida-lühendada.

Toimetaja
Leili Kuusk 052 21 859
Lembitu pst 42, Suure-Jaani
tel (043) 71 145 (tööl)
leili@suure-jaani.ee
Toimetaja-abi fotograaf
Jaanus Siim
tel (043) 72 001, 051 78 704
jaanus@suure-jaani.ee

Kontaktisikud:
Suure-Jaani Linnavalitsus
Aili Adamson tel (043) 71 145
faks (043) 71 271
suure-jaani@suure-jaani.ee
Suure-Jaani Vallavalitsus
Märt Perve tel (043) 55 431
faks (043) 55 439
mart@vald.s-jaani.ee

Olustvere Vallavalitsus
Silvi Raudmets tel (043) 74 266
faks (043) 74 389
olustverevv@alex.vil.ee
Suure-Jaani Gümnaasium
Reeda Sadam tel (043) 72 003,
052 02 343
faks (043) 72 051
reeda@sjg.edu.ee

Küljendus
Külliky Lohu
055 18 297
kiky@s-jaani.ee

Trükk
OÜ Vali Press
Pajusi mnt 22, Põltsamaa
tel (077) 52 491
vali@estpak.ee

LEOLE Kolme omavalitsuse infoleht
ilmub 1 kord kuus